

СЕКЦІЯ 5. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

НЕДІЛЬСЬКИЙ Т. В.

студент

ГОНЧАРОВ В. В.

старший викладач кафедри землевпорядкування та кадастру

Сумський національний аграрний університет м. Суми,

Україна

В процесі реформування земельних відносин в Україні із збільшенням кількості власників та користувачів земельних ділянок намітилась тенденція зростання порушень земельного законодавства. З метою призупинення зазначених негативних процесів Указом Президента України запропоновано Кабінету Міністрів України утворити у складі Державного комітету України по земельних ресурсах Державну інспекцію з контролю за використанням та охороною земель як урядового органу державного управління.

В грудні 2002 року була утворена в складі Держкомзему України Державна інспекція з контролю за використанням та охороною земель. До основних завдань Держземінспекції віднесено: участь у межах своєї компетенції в реалізації державної політики у сфері земельних відносин; організація та здійснення державного контролю за використанням та охороною земель; узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробка пропозицій щодо його вдосконалення.

Держземінспекції та державним інспекторам з контролю за використанням та охороною земель надані дієві контролюючі повноваження в регулюванні земельних відносин. До основних із них можна віднести складання актів перевірок, протоколів про адміністративні правопорушення у сфері використання та охорони земель і дотримання вимог земельного законодавства та розглядати відповідно до законодавства справи про адміністративні правопорушення, а також подавати, в установленому законодавством порядку, до відповідних органів матеріали перевірок щодо притягнення винних осіб до відповідальності.

Визначальним для становлення державного контролю за використанням та охороною земель стало прийняття у 2003 році Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» [1]. Даним Законом чітко прописані основні положення щодо забезпечення дотримання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, власниками землі та землекористувачами вимог земельного законодавства, а також механізми реалізації державної політики у сфері охорони та раціонального використання земель. Цим Законом встановлено вичерпний перелік спеціально уповноваж-

жених органів виконавчої влади у сфері державного контролю за використанням та охороною земель.

Державний контроль за використанням та охороною земель здійснюється уповноваженими органами виконавчої влади по земельних ресурсах - Державною інспекцією з контролю за використанням і охороною земель (п. 1.2 Порядку планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель [2]), а за додержання вимог законодавства про охорону земель - спеціально уповноваженими органами з питань екології та природних ресурсів (ст. 188 ЗК України, ст. 19 Закону України «Про охорону земель» [3]).

Відповідно до ст. 5 даного Закону моніторинг родючості ґрунтів та агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення здійснюється спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань аграрної політики, повноваження якого визначені, зокрема, у ст. 8 Закону України «Про охорону земель».

В розвиток Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» було прийнято ряд відомчих нормативних актів (порядків, методичних рекомендацій). Одним із таких нормативних актів є Порядок планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель, затверджений у 2003 році. Даний Порядок установив процедуру планування та проведення перевірок, порядок оформлення матеріалів за їх результатами, визначав перелік підготовчих заходів, які необхідно здійснити перед початком проведення перевірок.

Розвиток законодавства в частині адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства рухається шляхом посилення відповідальності за окремі види порушень та розширення переліку видів адміністративних правопорушень, за які настає відповідальність.

Посилення відповідальності за порушення земельного законодавства, відбувається у відповідності з нормами Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки», прийнятого у 2007 році [4]. Вказаним Законом штрафні санкції за самовільне зайняття земельної ділянки (стаття 53-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення) були підвищені і становили для громадян від 170 грн. до 850 грн., а для посадових осіб від 240 грн. до 1700 грн.

В систему спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері державного контролю за використанням та охороною земель 2010-2011 роки принесли суттєві зміни. Так, Державна інспекція з контролю за використанням та охороною земель, яка входила в структуру спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів ліквідована. Здійснення державного контролю за використанням та охороною земель покладено на Державний комітет із земельних ресурсів.

Одночасно створеній Державній інспекції сільського господарства України були надані повноваження щодо державного контролю за використанням і охороною земель. Це «...організація та здійснення державного нагляду (контролю) у частині дотримання земельного законодавства, використання та охорони земель усіх категорій та форм власності», але у 2014 рішенні Уряду була ліквідована Державна сільськогосподарська інспекція, а функції із

здійснення державного нагляду (контролю) в частині дотримання земельного законодавства, використання та охорони земель усіх категорій та форм власності, родючості ґрунтів покладено на Державну екологічну інспекцію [5].

Виконання функцій державного контролю за використанням і охороною земель цим органом виконавчої влади було не тривалим. Постановою Кабінету Міністрів України від 22. 07. 2016 р. № 482 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» повноваження із державного нагляду (контролю) за дотриманням земельного законодавства, використанням та охороною земель усіх категорій і форм власності, родючістю ґрунтів передано Держгеокадастру України.

В умовах незавершеності земельної реформи, розвитку багатокладності економіки, безперечно можна з упевненістю говорити, що державний контроль за використанням та охороною земель обов'язково повинен здійснюватися як одна із найважливіших функцій держави в галузі регулювання земельних відносин та раціонального використання земель і їх охорони.

Література:

1. Закон України від 12 червня 2003р. № 963-IV «Про державний контроль за використанням та охороною земель» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/963-15>.
2. Порядок планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель затверджений наказом Державного комітету України по земельних ресурсах від 12.12.2003р. №312 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/showshow/zl223-03>.
3. Закон України «Про охорону земель» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/962-15>.
4. Закон України від 11 січня 2007 р. № 578 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/578-16>.
5. Постанова Кабінету Міністрів від 10. 09. 2014 р. №442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/>.